

Jmenuji se Iveta Kokyová. Narodila jsem se v roce 1972 v Hořicích v Podkrkonoší ve východních Čechách do smíšeného manželství. Tatínek pochází z olašských Romů a maminka ze slovenských Romů, proto ovládám hrdě oba dialekty romštiny – severovlašský i severocentrální. Pocházím ze šesti sourozenců, rozená jsem čtvrtá. Mám čtyři bratry a jednu sestru, tři dospělé děti a pět vnoučat.

Chtěla bych se podělit o můj osobní životní příběh a poukázat na to, jak nelehké je u romských žen jít si za svým cílem a jaké překážky se musí v životě zdolat, aby došlo k naplnění. Mým osobním cílem je vzdělávat se, uplatnit se na trhu práce a ve společnosti jako takové.

Na základní škole jsem neprosplávala dobře. Neměla žádnou podporu či motivaci ze strany rodiny či strany školy. Doma nebyl kladen žádný důraz na vzdělávání, nebylo to prioritou. Prioritou byl úklid, čisto, nerušený chod domácnosti a soudržnost rodiny. V mých deseti letech jsem přebírala roli „ženy“, která má vychovávat své mladší sourozence a věnovat se domácnosti a být vždy po ruce mamince. Rovněž jsem nepociťovala žádnou podporu ze strany kantorů, vnímali mě jako nevzdělavatelnou Romku.

Po základní škole jsem nastoupila na učební obor – strojní mechanik. Dojížděla jsem do Agrozet Jičín. Toto studium trvalo tři a půl roku a zakončila jsem ho výučním listem. Dodělala jsem si svářečský kurz elektrickým obloukem. Zde jsem nacházela podporu od učitelů. Byla jsem motivovaná se učit, proto jsem dosahovala vyznamenání. Byla jsem jedním z nejlepších učňů. Tuto profesi jsem vykonávala nějakou dobu v Hořicích v závodech elektrotepelných zařízení – ZEZ. Pak jsem se zamilovala do slovenského Roma a otěhotněla, přestože mi předem byl tatínkem vybrán ženich z řad olašských Romů. Po čtyřech letech od prvního porodu jsem opět otěhotněla a porodila jsem dvojčata. S dětmi jsem byla dlouhou dobu doma, starala jsem se o ně.

Děti vyrostly a já se chtěla seberealizovat. Hledala jsem práci, ale narážela jsem na mnoho odmítnutí pro nedostatečné vzdělání a mou etnicitu. Byly to nelehké časy. Připadala jsem si nepotřebná.

Po nějaké době se mi poštěstilo najít práci v blízkosti domova – úklid. Byla jsem šťastná, že mohu pracovat a být užitečná. V témže podniku se naskytla práce baličky (balila jsem objednané věci), přešla jsem na balírnu. Jen jsem byla moc akční a strhla danou normu. Za to mě ženy začaly nenávidět a vyčítat mi, jak jen si mohu dovolit navyšovat denní normu? Této práci jsem se věnovala naplno, pracovala jsem i o víkendech a svátcích. Necítila jsem se tu dobře, z práce jsem odešla a začala hledat jinou.

V té době jsem si podala přihlášku na Evangelickou akademii v Praze – obor Sociální práce v prostředí etnických minorit. Můj sen byl pracovat v pomáhajících profesích. Díky tomuto studiu jsem získala práci na Magistrátu města Hradec Králové, na odboru Sociálních věcí a zdravotnictví jako terénní pracovnice. Nejprve na dohodu o provedení práce a poté na hlavní pracovní poměr. Dělal jsem i záskok za sociálního kurátora. Zde byla má seberealizace úspěšná, pomáhala jsem lidem skoro osm let.

Na střední školu jsem nastoupila, když mi bylo 36 let. Maturitní zkoušku jsem úspěšně absolvovala ve 41 letech. Zde jsem měla rovněž vyznamenání a studiu jsem se věnovala i přes těžké překážky, které na mě byly kladeny.

Manžel ani rodiče s mým studiem nesouhlasili. Manžel mi často vytýkal, že nebudu doma s dětmi, že mám být v kuchyni, a ne se vzdělávat, k čemu mi to prý bude? Byl přesvědčený, že díky studiu se ze mě vytratí romství a nebudu to já, že mě neromové předělají a nebudu uznávat romské tradice a zvyky. Já si naopak myslím, že tím, jak se člověk posouvá a vzdělává, tak si je o to více vědom svého romství. Byly neustále nějaké zákazy, dohady a hádky, vše kvůli mému studiu. I tak jsem si nedala nikým vzít své cíle a šla si za svým. Rodiče se k tomu stavěli způsobem, že jsem na studia stará a radši se mám věnovat rodině. Jedinou mou podporou ve studiu na střední škole byly děti a má sestra. Dálkově jsem studovala pět let, abych dosáhla středoškolského vzdělání.

Na střední škole jsem se naučila psát v romském jazyce na popud jedné z učitelek Hany Syslové. Už tenkrát ve mně viděla spisovatelské vlohy a vedla mě k sepsání autentických vyprávění v romském jazyce. Časem jsem začala publikovat v periodikách, knihách, na internetu. V současné době mám vydané čtyři knihy, kde jsem spoluautorkou.

Než jsem odjížděla z domu do školy, muselo být vše precizně uklizeno, uvařeno, vyžehleno, aby manžel nenašel žádný důvod mi říct, že něco zanedbávám. Tak jsem chodila do školy, do práce a věnovala se rodině.

V roce 2013 jsem si podala přihlášku na Filozofickou fakultu Karlovy univerzity, na obor romistika. Při ústním přijímacím řízení zazněla otázka: „Proč se hlásíte na tento obor?“. S lehkou nadsázkou jsem odpověděla: „Protože se mi nelíbí, že zde na univerzitě učí romský jazyk neromové, chci tu učit já.“ Učitelé byli nadšeni, že chce někdo z řad Romů učit romský jazyk. Zaznělo to s nadsázkou, ovšem mohu vám říci, že dnes opravdu na univerzitě učím konverzaci obou dvou dialektů romštiny.

Ani s tímto studiem manžel nesouhlasil a protestoval. Opět, přestože nesouhlasil, jsem školu navštěvovala. Školu jsem úspěšně dokončila v roce 2022, ve svých padesáti letech. Psala jsem závěrečnou práci na téma Romská literatura vydávaná ve 20. a 30. letech 20. století v bývalém Sovětském svazu. Mám titul Bc. Jsem první vysokoškolačka v naší rozvětvené rodině.

Díky tomu, že jsem začala studovat na vysoké škole, jsem měla příležitost pracovat v organizaci Tichý svět jako pracovní konzultantka. Na střední škole mě neslyšící spolužákyně naučila český znakový jazyk, který jsem využila v praxi právě v Tichém světě. Dále jsem pracovala jako koordinátorka v rámci projektu Prevence zdraví vedeným pod Státním zdravotním ústavem. Nyní pracuji jako koordinátorka v rámci projektu inkluzivního vzdělávání vedeném pod Ministerstvem místního rozvoje a v mnoha dalších projektech v rámci podpory romského jazyka, učím konverzaci romského jazyka na FF UK, a to vše díky studiu romistiky.

Dle mého názoru nezáleží, kolik je vám let, abyste mohli studovat. Je to o tom chtít, být vytrvalý, mít cíl a ke studiu přistupovat zodpovědně.

Nikdy není pozdě začít studovat!